

Al ruim 25 jaar bakt Driekant Ambachtscentrum niet alleen het lekkerste biologische brood, maar leidt het ook mensen op met een ander talent. Daarnaast steunt, bedenkt en stimuleert Driekant tal van sociale en duurzame initiatieven en draait Driekant een gezond financieel rendement. Bij Driekant draait het om mensen. En alle mensen mogen er volledig zichzelf zijn. Hoe dit zich vertaalt in de praktijk, ondervond Ivo Valkenburg die een dag meedraaide.

Thuiskomen op het werk

TEKST IVO VALKENBURG | BEELD YKE RUESSINK

Vlak voor Zutphen begeeft mijn auto het. Ik ben twee uur later dan afgesproken. Mijn hoofd is vol met zorgen over het met moeite kunnen betalen van de autoreparatie. Als ik over de drempel stap van de winkel aan de Lange Hofstraat, voelt het direct als een warm bad. Vijf minuten later sta ik in vrolijke bedrijfskleding op de inpakafdeling naast Boukje. Ze vertelt me hoe ze zes jaar geleden op blote voeten met de trein van Hongarije naar Nederland is gereisd. Zonder paspoort of treinkaartje. Met mijn handen zoutjes afwegend, voel ik me letterlijk zakken, van m'n hoofd naar m'n hart. Als ik een paar weken later tijdens de ochtendopening aan de medewerkers vraag hoe het voor hen voelt om te werken bij Driekant, dan hoor ik: 'één familie', 'uniek', 'écht', 'diversiteit en uitdaging', 'samen', 'tweede huis'. Het verbaast me niet. Driekant is een proeftuin die laat erva-

ren hoe een menselijke economie kan zijn. Wat we in de grote wereld vaak zijn verloren, blijkt gelukkig op kleine schaal nog steeds te bestaan.

ZICHTBAAR GEMAAKTE LIEFDE

Al lange tijd ben ik gefascineerd door bedrijven en organisaties waar het welzijn van mens en natuur centraal staat. Waar winst maken een middel is om iets moois te realiseren. Waar medemenselijkheid een spiegel is van het werken in de praktijk. Waar je de puurheid dwars door alles heen proeft. Driekant is zo'n bedrijf. Net als onze planeet één enorme, levende, ademende cel is, waarbij alles en iedereen onlosmakelijk met elkaar is verbonden, zo biedt Driekant ruimte, ja, heel veel ruimte, aan mensen om vooral zichzelf te kunnen en mogen zijn. Ondertussen draait de onderneming op volle toeren door. Ze ontleent haar bestaansrecht uit de ambachtelijke productie van honderd procent biologisch brood, koekjes, zoutjes,

crackers, taarten en vele andere lekkernijen. Er wordt hard gewerkt en winst gemaakt, maar zonder de bezieling uit het oog te verliezen.

KONINGIN VAN DE YOGA

Net gearriveerd op de inpakafdeling, voel ik mijn stress snel wegvloeien. Het is volgens mij een combinatie van werken met je handen en het in goed gezelschap vertoeven. Terwijl ik de zoutjes netjes probeer af te wegen op 120 gram, luister ik verder naar een stukje uit het levensverhaal van Boukje. Ik zie het voor me hoe ze op blote voeten is gevlucht voor decennia lang huiselijk geweld. Na dertig jaar had ze de moed, de kracht en het doorzettingsvermogen om een schijnbaar oneindige vicieuze cirkel van angst en geweld te doorbreken. Ze vertelt haar verhaal beeldend en ik zie haar letterlijk uit haar huis wegrennen naar het kleine treinstationnetje op het platteland van Hongarije. In Duitsland wordt ze staande

gehouden. Een telefoontje met familie in Nederland geeft de politie het voordeel van de twijfel. Inmiddels woont ze in Nederland. Ze is terecht zo trots dat ze is opgestaan voor haarzelf. Ze doet me denken aan de woorden van de filosoof Kierkegaard: ‘Degenen die risico’s neemt, verliest voor even de grond onder haar voeten, maar degene die géén risico loopt, riskeert haar leven te verliezen.’

Ik maak in gedachten een diepe buiging voor Boukje. Driekant is een plek waar iedereen welkom is. Ook als de wereld je heeft opgegeven, dan heeft Driekant vaak toch nog een plekje voor je. Boukje voelt zich inmiddels als een vis in het water bij Driekant. Terwijl ik in een kapotte auto zat, gaf zij vanochtend haar eerste yogales onder begeleiding van Rosa Wijnstok, die als ontwikkelingscoach de mensen op de werk-

“DE BELANGRIJKSTE MENS IS ALTIJD DIEGENE DIE VOOR JE STAAT”

vloer begeleidt in hun persoonlijke en professionele ontwikkeling. In de kantine valt mijn oog op een collage waarin Boukje haar passie voor yoga heeft verbeeld met mooie foto’s en teksten. Met grote letters draagt het stuk de titel: ‘Koningin van de yoga’.

GANG MAKEN

Elke dag, rondom half negen, zijn alle medewerkers welkom voor de dagopening in de kantine. Dit is een kort mo-

ment van rust. Bij Driekant weet men dat je vanuit stilstand het beste gang kunt maken. Met tientallen mensen op de werkvloer is het een uniek moment waarop eenvoudig belangrijke zaken kunnen worden gecommuniceerd. We staan in een cirkel van zo’n tien mensen bij elkaar. Madeleine, al zo’n vijftien jaar werkzaam voor Driekant, vraagt met enthousiasme of ze met de klankschaal en de houten strijker de ochtendceremonie mag leiden. Ze wacht even tot er nog wat meer mensen zijn binnen gedruppeld en dan laat ze de klankschaal klinken. Er volgt een kort meditatief moment en wie wat wil vertellen, doet dat. Ter afronding deelt iedereen in enkele woorden wat ze als de kern van het werken bij Driekant ervaren. Het voelt voor de meesten als ‘één familie’. Je wordt gezien en gehoord in wie je bent en wat

je doet. Lief en leed wordt met elkaar gedeeld. Zowel de plussen als minnen mogen er zijn. 'Liefde!', roept Madeleine op het einde nadat ze iedereen een prettig werkdag toewenst.

DURVEN

De dagopening is nog niet afgelopen, of Madeleine loopt naar Karel om hem te vertellen dat ze zin heeft om bij hem de les kunst en vorming te gaan volgen. We trekken onze schoenen uit en lopen naar boven. In de ochtend had ik het gat in m'n sokken wel gezien, maar dacht dat niemand erachter zou komen. Ach, bij Driekant kun je gewoon jezelf zijn en Madeleine moet er hard om lachen. In de ontwikkeling van mensen past Driekant de geen 'methode' toe. Ieder mens is verschillend en

Driekant schept daarom de universele randvoorwaarden die voor elk mens nodig zijn om te kunnen groeien en bloeien. Voor iedereen die wel een duwtje in de rug kan gebruiken, organiseert Driekant leerwerktrajecten waarbij het werken (de productie) hand in hand gaan met zowel kunst als vorming. Deze ochtend staat het thema 'durven en risico's nemen' centraal. Kunstenaar Karel Overbeek nodigt ons uit om een Indianendans rond de tafel te maken. Het helpt ons om wat op te warmen in de nogal koude ruimte op zolder. Madeleine schatert onbevangen van het lachen. Iedereen mag hier volledig zichzelf zijn. Hans geeft aan niet zoveel te hebben met het concept van een Indianendans en blijft werken aan zijn schilderij. Ik ben onder de indruk van wat

hij maakt. Karel noemt hem een echte alchemist, die elke kleur op geheel eigen wijze samenstelt. De kleuren van Hans doen me denken aan een bezoek als kind aan het Zwitserse Goetheanum, een monumentaal cultureel centrum, ontworpen door Rudolf Steiner en vernoemd naar Goethe.

ZET JE OGEN ACHTER JE HANDEN

De kunstles van vandaag staat in het teken van 'durven en risico's nemen'. Iedereen wordt gevraagd zijn hand te tekenen op papier. Madeleine en Karel tekenen hun handen op hetzelfde papier en trekken om beurt een iets grotere lijn om hun eigen hand heen. De handen bewegen zich op die manier steeds meer naar elkaar toe. Op het hoogtepunt ontmoeten de handen elkaar. Net

als in het echte leven gaat het erom hoe je als mensen elkaar ontmoet. Waar leg je je grenzen? Hoe en wanneer vraag je toestemming om in de ruimte van de ander te komen? Wat betekent durven en risico's nemen voor jou persoonlijk? Zelf heb ik op het Zutphense Baudartius College gezeten. Het was een fijne tijd, maar het tekenen is me daar wel afgeleerd. Ooit werd ik de les ontzegd, nadat ik zogenaamd een paar uur had gespijbeld. In werkelijkheid had ik mijn uiterste best gedaan om het pand van ijssalon La Venezia te tekenen, maar dat lukte niet. "Jij zal nooit kunnen tekenen!" zei mijn leraar en die woorden zijn me altijd bijgebleven. Deze ochtend word ik echter gevraagd ook iets te tekenen. Karel adviseert me om mijn ogen achter mijn handen te zetten. "Anders gaat je hoofd ertussen zitten." Samen met Hans en Madeleine verleg ik

"DRIEKANT IS EEN PLEK WAAR IEDEREEN VOLLEDIG ZICHZELF KAN ZIJN"

mijn eigen grenzen op het gebied van durven en risico's nemen. En tekenen blijkt heerlijk om te doen...

OORLOG EN VREDE

Na afloop van de kunstsessie is het koffiepauze. Het is een sociaal gebeuren. Mijn oog valt op Sameer, een man die lacht met zijn ogen. Bij Driekant is hij twee dagen per week chauffeur en twee dagen klusjesman. Ik vraag hem of hij uit Zutphen komt. "Ik kom uit Syrië", zegt hij, en we lachen. Ik vraag hem of

hij gelukkig is in Nederland. En of hij hier alleen woont of met zijn gezin. "Dat is een heel verhaal. Vier jaar geleden ben ik gevlucht. Ik woon hier met mijn vrouw en twee kinderen". Even later blijkt dat Sameer zijn achtjarige dochter is verloren tijdens een bombardement op de school van zijn kinderen. Hij laat me foto's zien van zijn kleine meisje, vlak voor het bombardement, en een foto als ze in haar kistje ligt. Ze is beeldschoon. Mijn tranen vloeien en we omhelzen elkaar. Sameer herinnert me eraan dat de belangrijkste mens altijd diegene is die voor je staat. Hij is blij om bij Driekant te kunnen en mogen werken. "Het is heel sociaal, een fijne groep mensen bij elkaar".

PUUR, EERLIJK, OPRECHT

Na de lunch werk ik twee uur met Onno in de bakkerij. Het is warm en

ik kan met m'n 2,04 meter niet recht-op staan onder het lage plafond. Toch werk ik zonder te klagen. Sterker nog: ik geniet ervan. Ik voel me een bofkont om een dag te kunnen meedraaien tussen zoveel bijzondere mensen. Vele hartige crackers op bakplaten moeten van elkaar worden losgesneden. Onno werkte jarenlang op een zorgboerderij en heeft het inmiddels naar zijn zin bij Driekant. Hij heeft er een hekel aan om op de foto te gaan, maar voor vandaag is hij bereid om een uitzondering te maken. Ik zie ondertussen de bakkers kunsten uitoefenen met het deeg. Zelfs als het deeg door de bakkerij vliegt, is alles onder controle en voelt het alsof ik deel uitmaak van een vrolijke Italiaanse speelfilm.

Ik voel aan het einde van de dag een diepe dankbaarheid om zoveel menselijkheid en oprechte aandacht voor elkaar te proeven, terwijl er ondertussen flink is doorgewerkt. Het schijnt dat veel mensen in Nederland niet meer het verschil proeven tussen supermarktbrood en ambachtelijk brood. Na

“JE PROEFT NOG HET ZONLICHT EN DE WIND DIE OVER DE VELDEN HEEFT GEWAARD”

vandaag kan ik me dat niet meer voorstellen. Bij Driekant is alles puur. Zowel de natuurlijke ingrediënten als de mensen. De geur komt niet uit de airco, uit buizen of uit een apparaatje. De mensen zijn authentiek. Met een broodje van Driekant proef je nog het zonlicht en de wind die over de velden heeft gewaaid. Je proeft de liefde waarmee de boer heeft gezaaid en geoogst. Je proeft de echtheid waarmee de mensen het meel, het water en het zout bewerken tot het beste biologische brood van Nederland.

IVO VALKENBURG

Ivo Valkenburg is meer dan dertig jaar actief in de wereld van financiële dienstverlening. Eerst als financieel adviseur, later als facilitator van vernieuwingsprocessen binnen ondernemingen. Hij woont met zijn gezin in de bergen van Transsylvanië en verbindt mensen en mogelijkheden in transitie naar een duurzame economie voor mens, natuur en samenleving. Hij schreef verscheidene boeken waaronder *Niet gezwicht voor de wereld – Transitie in de voetsporen van Kahlil Gibran*, waarvoor hij in gesprek ging met 45 mensen en organisaties die aanjagers zijn van vakinhoudelijke beroepsvernieuwing en maatschappelijke transitie.

Meer informatie: www.ivovalkenburg.nl

Zo gespannen als ik binnenkwam na al het zoveelste gedoe met m'n auto, zo ontspannen loop ik om vijf uur terug naar het station. Geraakt door een bakker waar mensen worden geïnspireerd, gestimuleerd en geholpen om in de volheid van het mens-zijn in de wereld te kunnen staan. ■